

**Projektas**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ**

**NUTARIMAS**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO SUBJEKTŲ, PERKANČIŲ–PARDUODANČIŲ  
ŽALIAJĄ PIENĄ IR PREKIAUJANČIŲ PIENO GAMINIAIS, NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ  
DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. XII-1907 PAKEITIMO  
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-395**

Nr.  
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. birželio 13 d. sprendimo Nr. SV-S-255 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.2 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XII-1907 pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-395 (toliau – Projektas Nr. XVP-395), tačiau siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Projektą Nr. XVP-395 pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto Nr. XVP-395 1 straipsniu nauja redakcija dėstomas Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas (toliau – keičiamas įstatymas), kurio pavadinime yra minimi ne tik ūkio subjektai, kurie perka ir parduoda žalią pieną, bet ir ūkio subjektai, kurie prekiauja pieno gaminiais, tačiau keičiamame įstatyme nėra nuostatų, susijusių su ūkio subjektais, kurie prekiauja pieno gaminiais. Todėl siekiant teisinio aiškumo, siūlytina tikslinti keičiamo įstatymo pavadinimą.

2. Keičiamo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtas terminas „inspektorius“ tikslintinas keliais aspektais. Pirma, pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. rugsėjo 5 d. įsakymą Nr. 3D-583 „Dėl viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros pertvarkymo į biudžetinę įstaigą“ bei Žemės ūkio agentūros prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. rugsėjo 5 d. įsakymu Nr. 3D-583, 2 punktą, Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) yra biudžetinė, o ne viešoji įstaiga. Antra, siekiant didesnio teisinio aiškumo ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, kurio 2 straipsnio 16 dalis apibrėžia ūkio subjektų veiklos priežiūros sąvoką ir 30 straipsnis apibrėžia ūkio subjektų veiklos priežiūros principus, siūlytina formuluotę „šio įstatymo priežiūros ir vykdymo funkcijos“ keisti į „šio įstatymo nuostatų laikymosi priežiūros funkcijos“. Trečia, inspektorius apibrėžtas kaip Agentūros įgaliotas darbuotojas, tačiau pagal keičiamo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punktą įstatymo nuostatų laikymosi priežiūros institucija (toliau – priežiūros institucija) būtų paskirta ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Todėl

siūlytina tikslinti inspektoriaus termino apibrėžtį taip, kad ji apimtų abiejų priežiūros institucijų įgaliotus darbuotojus. Atsižvelgiant į tai, taip pat siūlytina patikslinti keičiamo įstatymo 7 straipsnio 1 dalį, nustatant, kad inspektoriaus teisės įgyvendinamos jam pateikus tarnybinį pažymėjimą ir priežiūros institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotą sprendimą dėl ūkio subjekto veiklos patikrinimo.

3. Keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad ūkio subjektų nesąžiningi veiksmai perkant ir parduodant žalią pieną yra draudžiami, tačiau keičiamame įstatyme nėra detalizuota, kokie ūkio subjektų – žalio pieno pardavėjų – veiksmai yra draudžiami, yra detalizuoti tik ūkio subjektų – žalio pieno pirkėjų – draudžiami veiksmai. Todėl siekiant keičiamo įstatymo nuostatų nuoseklumo ir teisinio aiškumo siūlytina keičiamo įstatymo 3 straipsnio pavadinimą ir šio straipsnio 1 dalį tobulinti nustatant, kad žalio pieno pirkėjų nesąžiningi veiksmai perkant žalią pieną yra draudžiami. Išlaikant teisinį nuoseklumą, siūlytina keičiamo įstatymo 1 straipsnio 1 punktą tikslinti nurodant, kad keičiamas įstatymas nustato žalio pieno pirkėjų nesąžiningų veiksmų perkant žalią pieną draudimą, taip pat keičiamo įstatymo 10 straipsnyje nustatyti, kad priežiūros institucijos baudas už įstatyme nurodytų pažeidimų padarymą taiko žalio pieno pirkėjui, o ne ūkio subjektui. Šis siūlymas grindžiamas tuo, kad Lietuvoje žalio pieno pardavėjų ir žalio pieno pirkėjų santykiuose egzistuoja ryškus derybinių galių disbalansas. Derybiniuose santykiuose žalio pieno pardavėjai laikytini silpnąja sutarties šalimi, nes dauguma jų yra smulkūs, nekooperuoti, nėra įsteigtų gamintojų organizacijų, todėl atskiras žalio pieno pardavėjas neturi pakankamos derybinės galios. Tuo tarpu pieno perdirbimo sektoriuje susiformavusi oligopolinė struktūra suteikia žalio pieno pirkėjams stipresnę poziciją. Žalio pieno pardavėjų padėtį dar labiau apsunkina žalio pieno, kaip greitai gendančio ir nesandėliuojamo produkto, pobūdis bei nenutrūkstamas jo tiekimas. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, siekiant sustiprinti žalio pieno pardavėjų pozicijas tiekimo grandinėje, nesąžiningų veiksmų draudimą ir draudžiamų veiksmų sąrašą siūlytina nustatyti žalio pieno pirkėjų atžvilgiu. Pažymėtina, kad analogiška teisinio reguliavimo logika įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatyme, kuriuo nustatytos draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos taikomos tik žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams. Pažymėtina, kad žalio pieno pardavėjų veiksmai vykdant sutartinius įsipareigojimus reglamentuojami Lietuvos Respublikos civilinio kodekso.

4. Keičiamo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatomas konkretus reikalavimas žalio pieno pirkėjams, tačiau atsakomybės mechanizmas nenumatytas. Siūlytina reglamentuoti atsakomybę (numatyti taikomas poveikio priemones) už keičiamo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkto reikalavimų pažeidimą ir keičiamo įstatymo 10 straipsnį papildyti numatoma taikyti poveikio priemone.

5. Siekiant keičiamo įstatymo nuostatų nuoseklumo ir teisinio aiškumo, siūlytina patikslinti nuostatas, reglamentuojančias, kad ūkio subjektas, norėdamas sumažinti žalio pieno pirkimo kainą (o ne mažindamas žalio pieno pirkimo kainą), turėtų prieš tai pateikti kainos mažinimo pagrindimą Agentūrai ir gauti jos pritarimą iki kainos mažinimo veiksmo atlikimo. Todėl siūlytina keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalį tikslinti nustatant, kad žalio pieno pirkėjas prieš ketindamas mažinti žalio pieno pirkimo kainą, nustatytą žalio pieno pirkimo–pardavimo sutartyje, daugiau negu 3 procentiniais punktais privalo pagrįsti šios kainos mažinimą ir šį pagrindimą pateikti Agentūrai.

6. Viešojo administravimo įstatymo 31 ir 32 straipsniuose yra nustatytos viešojo administravimo subjektų, vykdančių ūkio subjektų veiklos priežiūrą, funkcijos, kurios apima ir konsultavimą bei metodinę pagalbą bei kurios yra tiesiogiai taikomos visiems viešojo administravimo subjektams, vykdančioms ūkio subjektų veiklos priežiūrą. Todėl siūlytina atsisakyti keičiamo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies, siekiant išvengti perteklinių, dubliuojančių jau egzistuojantį įstatyminių reguliavimų nuostatų kartojimo.

7. Keičiamo įstatymo 5, 6 ir 10 straipsniuose poveikio priemonės įvardijamos skirtingais terminais: sankcijos, baudos, ekonominės sankcijos, kurie vartojami kaip sinonimai, nes kitokių ekonominių sankcijų (veiklos leidimo sustabdymo, veiklos apribojimo ir pan.), išskyrus baudas, keičiamame įstatyme nėra numatyta. Siekiant nuoseklumo ir teisinio tikslumo, siūlytina keičiamame įstatyme vartoti vieningą terminą „baudos“, atsisakant kitų terminų.

8. Siūlytina tikslinti keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 punktą nustatant, kad priežiūros institucijos turi teisę prašyti ūkio subjektų pateikti informaciją ir dokumentus, vadovaudamosi Viešojo administravimo įstatymo 12 straipsnio 2 dalimi.

9. Keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyta, kad priežiūros institucijos, pagal kompetenciją vykdydamos šio įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą, turi teisę gauti informaciją ir dokumentus, reikalingus šio įstatymo pažeidimams tirti. Siekiant užtikrinti aiškų ir nuoseklų priežiūros institucijų funkcijų reglamentavimą, siūlytina patikslinti keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų formuluotes nustatant, kad priežiūros institucijos turi teisę gauti informaciją ir dokumentus vykdydamos įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą ir tirdamos pažeidimus.

10. Keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta priežiūros institucijų teisė skirti įspėjimus, tačiau keičiamame įstatyme neapibrėžta, kokiais atvejais ši poveikio priemonė gali būti taikoma. Siekiant reglamentuoti aiškiai, proporcingai ir nuosekliai įspėjimo taikymo procedūrą, siūlytina keičiamą įstatymą papildyti nuostatomis, nustatant įspėjimo kaip poveikio priemonės taikymo pagrindus, pažeidimo pašalinimo terminą, galimybę šį terminą pratęsti (jei taikoma), ūkio subjekto pareigą informuoti apie pažeidimo pašalinimą bei priežiūros institucijos veiksmus, kuriais vertinama, ar pažeidimas pašalintas.

11. Pagal Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnį patikrinimų atlikimo tvarką tvirtina pats ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantis subjektas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina suderinti keičiamo įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatą su galiojančiu teisiniu reguliavimu nustatant, kad inspektorius, atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo vadovautis priežiūros institucijos vadovo nustatyta ūkio subjektų veiklos priežiūros tvarka.

12. Siūlytina keičiamo įstatymo 8 straipsnio 1–4 dalyse ir 10 straipsnio 5 dalyje žodį „pareiškimas“ keisti į Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje apibrėžtą sąvoką „skundas“. Be to, keičiamo įstatymo 8 straipsnio nuostatos suponuoja, kad žalio pieno pirkėjo galimai padaryto pažeidimo tyrimas gali būti pradėtas tik priežiūros institucijai gavus rašytinį prašymą ar skundą. Siūlytina išplėsti subjektų, turinčių teisę kreiptis į priežiūros institucijas dėl įstatymo pažeidimų, sąrašą bei numatyti priežiūros institucijos teisę pažeidimų tyrimą pradėti ir savo iniciatyva, kai kyla pagrįstų įtarimų dėl pažeidimais sukeliamos žalos. Siūlytina keičiamo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį išdėstyti taip:

„1. Dėl šio įstatymo pažeidimų tyrimo iniciatyvos teisę turi:

1) žalio pieno pardavėjai, kurių interesai yra pažeisti, arba jiems atstovaujančios organizacijos (toliau kartu – pareiškėjas). Pareiškėjai turi teisę reikalauti, kad ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijos atliktų pažeidimo tyrimą, pateikdami skundą raštu vieno arba kelių savo narių, kurių interesai buvo pažeisti, prašymu. Organizacijos, atstovaujančios žalio pieno pardavėjams, turi teisę pateikti skundą žalio pieno pardavėjo prašymu ir jo interesais su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nuo žalio pieno pirkėjų nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys;

2) ūkio subjektų veiklos priežiūros institucija, kuri gali atlikti pažeidimo tyrimą savo iniciatyva arba pagal asmenų pateiktą, anonimiškai gautą arba viešai paskelbtą informaciją, arba iš kompetentingos institucijos raštu gautą informaciją apie galimai padarytą pažeidimą, priimdama motyvuotą nutarimą. Pareiškėjui atsisakius skundo, ūkio subjektų veiklos priežiūros institucija turi teisę atlikti arba tęsti jau pradėtą pažeidimo tyrimą savo iniciatyva. Tokiu atveju laikoma, kad pažeidimo tyrimas atliekamas ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijos iniciatyva.“

13. Siekiant teisinio aiškumo ir nuoseklumo, siūlytina tikslinti keičiamo įstatymo 10 straipsnio 5 dalį, numatant proporcingą atsakomybės taikymo mechanizmą, t. y. bauda už informacijos, reikalingos skundai nagrinėti, nepateikimą ar neteisingos ar ne visos informacijos pateikimą turėtų būti taikoma tik po įspėjimo ir suteikto termino trūkumams pašalinti, jei per nustatytą laikotarpį informacija vis tiek nepateikiama arba nepatikslinkama. Todėl siūlytina keičiamo įstatymo 10 straipsnio 5 dalį patikslinti taip:

„5. Žalio pieno pirkėjui, nepateikusiam informacijos ar dokumentų, reikalingų ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijos funkcijoms vykdyti, arba pateikusiam neteisingą ar ne visą informaciją ar dokumentus, skiriama bauda nuo vieno tūkstančio iki trijų tūkstančių eurų. Bauda skiriama tik tuo atveju, kai žalio pieno pirkėjas, gavęs iš ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijos rašytinį įspėjimą ir nustatytą terminą trūkumams pašalinti, per šį terminą nepateikia informacijos ar dokumentų arba jų nepatikslinka.“

14. Keičiamo įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, trukmės, masto ir atsakomybę lengvinančių bei sunkinančių aplinkybių. Tačiau keičiamame įstatyme nėra nustatyta, kaip tiksliai priežiūros institucija turėtų vertinti ir taikyti šiuos kriterijus, t. y. nėra apibrėžta, kaip pažeidimai diferencijuojami pagal jų pobūdį (pvz., pažeidimų skirstymas į sunkius, apysunkius, mažareikšmius), trukmę (pvz., trumpos, vidutinės, ilgos trukmės), kokiais kriterijais nustatomas pažeidimo mastas (pvz., pagal pažeidimo sukeltus padarinius, žalos dydį) ir pan. Keičiamame įstatyme nėra apibrėžtas pažeidimų pakartotinumumas, kaip ir neregamentuota atsakomybė už juos. Taip pat keičiamo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad tais atvejais, kai yra atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių, bauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą, tačiau keičiamame įstatyme nėra detalizuojama, kurios aplinkybės laikytinos reikšmingesnėmis, kaip ir nenusakoma, koks aplinkybių skaičius gali lemti skiriamos baudos dydį. Siekiant užtikrinti proporcingą ir objektyvų skiriamų baudų diferencijavimą, siūlytina šiuo aspektu tikslinti keičiamą įstatymą.

15. Keičiamo įstatymo 11 straipsnyje nustatyta, kad Agentūra kiekvienais metais pateikia Lietuvos Respublikos Seimui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo įgyvendinimo ir pasiektų rezultatų įvertinimo pažymą, tačiau vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 24 straipsnio

1 dalies 1 punktu turi būti įtvirtinta nuostata dėl poreikio atlikti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą. Siūlytina keičiamo įstatymo 11 straipsnį tikslinti ir jį išdėstyti taip:

**„11 straipsnis. Įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimas**

1. Žemės ūkio ministerija atlieka šiame įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą (toliau šiame straipsnyje – *ex post* vertinimas).

2. Atliekant *ex post* vertinimą turi būti įvertinta, kaip galiojantis teisinis reguliavimas paveikė žalio pieno pardavėjų padėtį pieno rinkoje ir Lietuvos pieno sektoriaus konkurencingumą: turi būti įvertinti žalio pieno pirkimo kainos pokyčiai, taikomų priedų ir priemokų rūšių ir dydžių pokyčiai, ūkio subjektų skaičiaus pokyčiai, nupirkto bei eksportuoto ir importuoto žalio pieno kiekio pokyčiai.

3. *Ex post* vertinimo laikotarpis – treji metai nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

4. *Ex post* vertinimas turi būti atliktas iki 2029 m. kovo 1 dienos.“

16. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamam įstatymui įgyvendinti reikės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, siūlytina papildyti Projektą Nr. XVP-395 2 straipsniu, numatant keičiamo įstatymo įsigaliojimo datą ir įgyvendinimo terminą, per kurį Žemės ūkio ministerija, Agentūra ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba galėtų parengti ir priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė 2025 m. sausio 22 d. nutarime Nr. 24 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2758“ siūlė Seimui nesvarstyti Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2758, nurodydama, kad bus vykdomas konsultavimasis su visuomene teisinio reguliavimo pasiūlymams parengti ir iki viešųjų konsultacijų atlikimo nėra tikslinga priimti naujų teisės aktų. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad Projektu Nr. XVP-395 nenumatoma nustatyti naujų teisinių reguliavimo nuostatų, o siekiama išspręsti teisinio vakuumo problemą ir užtikrinti, kad iki bus priimtas naujas įstatymas, reguliuojantis teisinius santykius perkant ir parduodant žalią pieną, būtų galima vadovautis Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu visa apimtimi, tikslinga Projektą Nr. XVP-395 priimti.

Ministras Pirmininkas

Žemės ūkio ministras